

Centrum města Zbiroh

Zbiroh a utrpení J. V. Sládka

Text: Petr David st. foto: Petr David ml.

Spisovatel, novinář, překladatel, básník a zakladatel české poezie pro děti Josef Václav Sládek (27. října 1845 – 28. června 1912) měl jistě hezké dětství a pestrý, zajímavý a mnohdy dost dobrodružný život. Do rodného Zbirohu se rád vracel. Sedával tu na balvanu na okraji lesa nad Čápským rybníkem, hleděl do kraje a psal verše. Tady také prožil svá poslední léta, kdy jako na vysvobození čekal na smrt. Těžce nemocný prokřičel bolestí celé noci. Aby nikoho nerušil, postavil si domek až na okraji města a opatřil jej silnými okenicemi. Na podlaze měl položené kolejničky, po kterých se pohyboval na kolečkovém křesle. Chodit nemohl, tak se alespoň díval z okna na milovanou krajinu. Přál si, aby byl jeho popel rozprášen v okolních lesích. To se mu ale nespěnilo. Byl pohřben na vyšehradském Slavíně.

Muzeum i památník

Sládkův rodný dům na náměstí se trochu změnil. Přibýlo jedno patro, především tady ale sídlí muzeum, ve kterém si slavného rodáka můžeme připomenout. Stojí i domek, ve kterém básník dožíval. Má ale soukromého vlastníka a není veřejnosti přístupný. Zastavme se tak alespoň u skromného památníku – kamene s nápisem vypovídajícím o tom, že zde básník žil v letech 1908–1912, že zde překládal některá Shakespearova díla a že zde nakonec i zemřel. Přijíždíme-li do

Zbirohu od nádraží v Kařezu a od dálnice D5, pak míjíme Dvorský a Čápský rybník (tady si můžeme koupit čerstvé ryby), sádky, autobusovou zastávku a za ní po necelých 100 m vlevo od silnice se schovává zmíněný nenápadný kámen. Přímo ve Zbirohu v Muchově ulici je i pomník J. V. Sládka – ten se přehlédnout nedá. Se Zbirohem se začínáme seznamovat na dlouhém svažitém náměstí. Tady najdeme muzeum, kousek vedle solidně vybavené infocentrum, kde „posbíráme“ dostatek sklá-

daček i brožur. Co potřebujeme vědět o historii i památkách města, to tady najdeme. Přeskočme tedy některá data a o to více se věnujme zajímavým příběhům, kterých je na tohle nevelké městečko (má něco přes 2 500 obyvatel) opravdu dost. Výročí 110 let od Sládkovy smrti budíž důvodem, proč básník dostane přednost před ostatními.

Ilydické dětství, americké dobrodružství

Budoucí slavný básník se narodil jako první z pěti dětí zednickému

mistru Petru Sládkovi a jeho manželce Antonii. Dlužno podotknout, že dceři zbirožského pekaře bylo v ten čas 15 let, a tak nejspíš jejich vztah kolísal mezi rodičovstvím a kamarádstvím. Táta neustále někde pendloval za prací, a tak Josef Václav trávil čas s maminkou. Poslouchal básničky, pohádky, písničky. Zadní vrata Sládkovic stodoly vedla přímo do luk u Zbirožského potoka. Tudy chodili k Čápskému mlýnu, kam se Sládek později tak rád vracel. Bylo to hezké dětství, uložené hluboko ve vzpomínkách, projevující se pak láskou k přírodě a venkovu. Rodiče z něho chtěli mít kněze, ale on si na filozofické fakultě vybral přírodopis – a rodiče ho přestali podporovat. Přivydělával si tedy kondicemi. V letech 1868–1872 se potuloval po Americe, vystřídal několik zaměstnání. Většinou se živil jako dělník, hodně se zajímal o osudy indiánů a černochů, s nimiž

se ostatně v podřadných profesích velmi často potkával. Mimo to poznával i Čechoameričany. V roce 1867 se zamiloval do patnáctileté Emílie Nedvídkové a po návratu do vlasti se s ní oženil. Do roka ale Emílie zemřela (po narození mrtvého dítěte). Druhá manželka Marie pocházela ze slavného sklářského rodu Kavalírů. Jejich jediná dcera Helena se přátelila s Herbertem a Alicí Masarykovými.

Básnil, překládal, fotografoval

Sládek básnil v jednoduchých rytmických verších, poezii věnovanou domovně doplnil o americkou tematiku, napsal i jazykové učebnice. Dále přeložil 33 dramát od Williama Shakespeara, překládal i Lermontova či Byrona. Do angličtiny převedl také českou hymnu Kde domov můj. A rád fotografoval; dokladem jsou i některé jeho snímky uchované ve zbirožském muzeu.

Český Manchester

Se Zbirohem jsou spojeny i další osobnosti. Ve Švabíně (dnes část města) se narodil všestranný básník, překladatel Valéryho a diplomat Josef Palivec (1886–1975), mimo jiné manžel Heleny Čapkové, sestry bratrů Čapkových. Do školy tady chodil Fráňa Šrámek, zbirožské zážitky se objevují v jeho románu *Stříbrný vítr*. Na Zbirožsko nás zavádí také román Adolfa Branalda s názvem *Král železnice*, jenž vypráví skutečný příběh pruského podnikatele Bethela Henryho Strousberga, který v roce 1868 koupil velkostatek Zbiroh. Strousberg vsadil na nadnesený odhad zásob železné rudy v oblasti a sebevědomě prohlašoval, že ze Zbirožska vytvoří „český Manchester“. Dal přestavět zámek, slíbil vybudovat zcela nový, moderní Zbiroh.

Historický pohled na poklidné městečko a dominantní zámek

Inzerce

NOVINKA **SOUKUP & DAVID**
 PRŮVODCE PO ČECHÁCH,
 MORAVĚ A SLEZSKU
 ŠPALÍČKY VÝLETŮ, CESTOVNÍ KNIHY